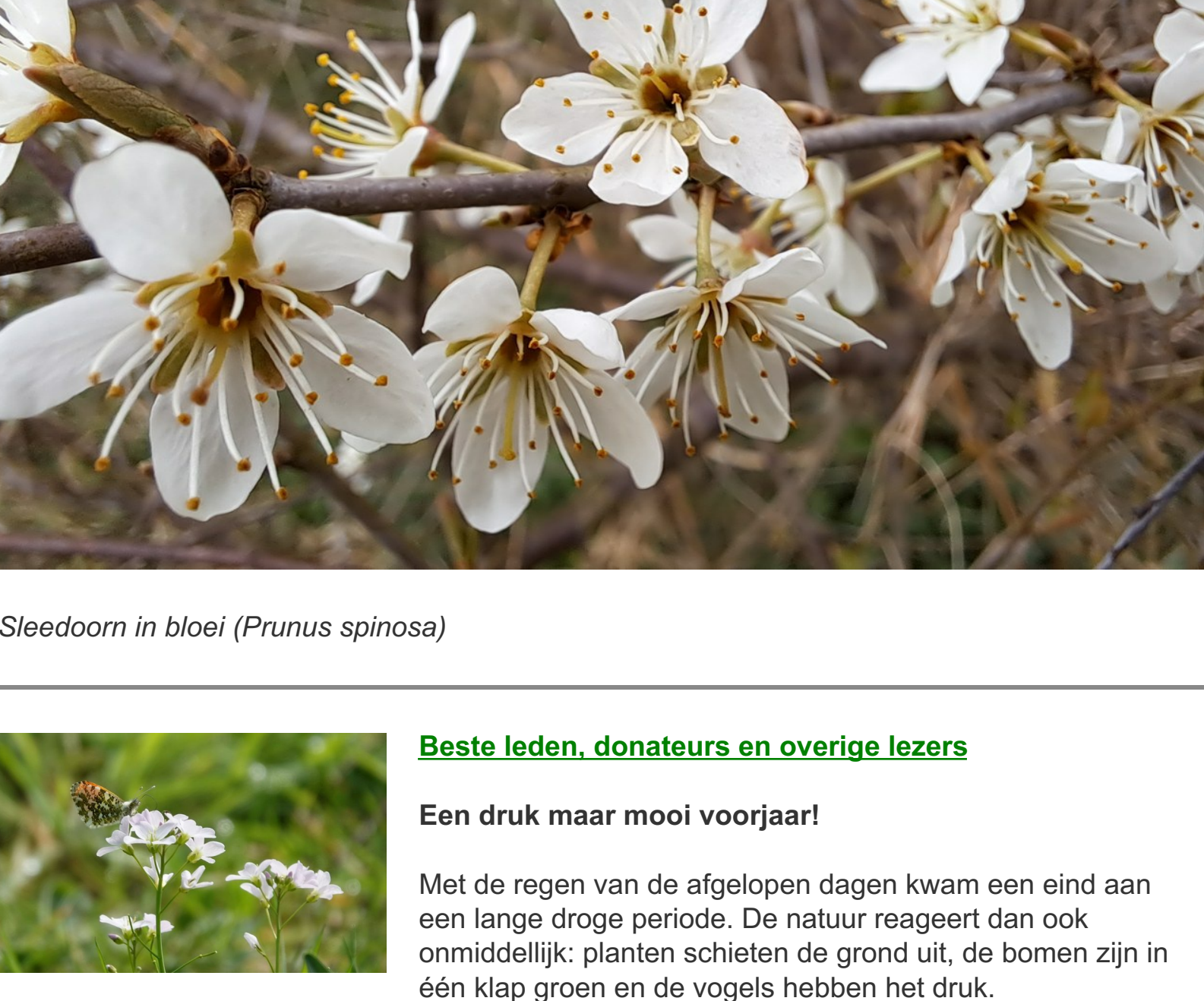

April 2025, Jaargang 6, nr. 3

Sleedoorn in bloei (*Prunus spinosa*)

Beste leden, donateurs en overige lezers

Een druk maar mooi voorjaar!

Met de regen van de afgelopen dagen kwam een eind aan een lange droge periode. De natuur reageert dan ook onmiddellijk: planten schieten de grond uit, de bomen zijn in één klap groen en de vogels hebben het druk.

Dat het voorjaar is losgebarsten is ook te zien aan de veelheid aan activiteiten die onze IVN-ers ontplooiën in de komende maanden. Onderaan deze nieuwsbrief lees je wat er allemaal gepland staat. En op onze [website](#) vind je alle relevante informatie. Ik vraag hier speciale aandacht voor de zeer bijzondere lezing op 21 mei: *Gletsjers, ganzen en ijsberen: Klimaatverandering op Spitsbergen*. Natuur veraf, die van invloed is op de natuur dichtbij.

Landgoed Nienoord in Leek bestaat dit jaar 500 jaar; dat wordt een heel spektakel. Voor IVN Westerkwartier e.o. is Nienoord een bijzondere plek, omdat daar 75 jaar geleden onze wieg gestaan heeft. We gaan op het landgoed een aantal extra activiteiten aanbieden, waarvoor we een subsidie gekregen hebben. We trappen op 10 mei af met een Vleermuizenavond: lezing en excursie. In de loop van het jaar volgen meer Nienoord-activiteiten.

En het duurt nog even, maar op zaterdag 27 september hebben we ons jubileumfeest! Het wordt een middag voor alle leden en donateurs met verrassende natuur-activiteiten. Meer informatie volgt, maar zet het alvast in je agenda.

Namens redactie en bestuur,
Ad van Alphen, voorzitter

Wat zien we hier? Het antwoord.

In de vorige Nieuwsbrief lieten we u een beetje puzzelen met boomstammen. Welke hadden we voor u geportretteerd? Hieronder de antwoorden.

Foto 1 [Paardenkastanje / Ruwe berk / Zoete kers](#)

Typerend voor de Paardenkastanje, links op de foto, zijn de wat onregelmatige, lichtbruine, schorsplaten.

De Ruwe berk, in het midden op de foto, heeft een grillige grotendeels witte stam. Er zijn erg veel berkensoorten met erg wisselende witte stammen. Bij sommige berken zoals de Papierberk laten soms grote witte vellen los.

Rechts staat de Zoete kers, herkenbaar aan zijn langgerekte horizontale lenticellen in de stam.

Foto 2 [Beuk / Haagbeuk / Zwarte els](#)

De beuk laat zich vrijwel altijd herkennen aan zijn ultra gladde stam. Vroeger, nu wat minder, werd zo'n stam vaak van initialen voorzien door verliefde stelletjes.

Middenin de foto de Haagbeuk, Op oudere leeftijd heel herkenbaar met zijn als spierbundels in de lengterichting langs de stam liggende verdikkingen.

En aan de rechterzijde van de foto zien we de stam van een Zwarte els, met kleine, gelijkmatig over de stam verdeelde, schorsplaatjes.

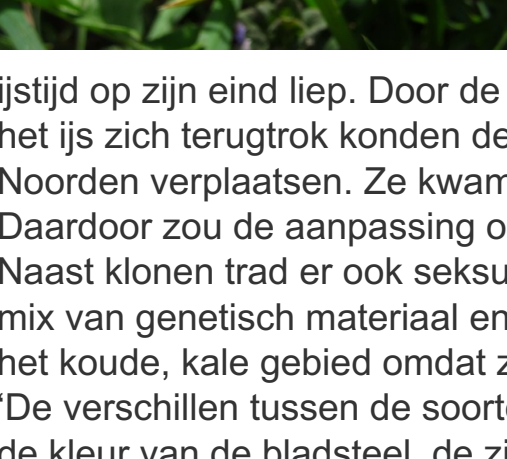
Foto 3 [Fijnspar / Abeel / Vliegden](#)

De ruwe stam links op de foto is de stam van de Fijnspar, onze uitgesproeiende kerstboom. Vaak is de stam wat harsig (geur!) met harsdruppels op kleine stamwonden.

Middenin de foto de stam van een Abeel met zijn kenmerkende horizontaal gegroepeerde ruitvormige (als wybertjes) lenticellen..

En rechts op de foto eveneens een stam met grote gelijkmatige schorsplaten, de Vliegden.

27 april, Dag van de Paardenbloem.

Deze keer eens geen nieuwe foto's in het kader van 'Wat zien we hier?', maar een artikel met daarin extra aandacht voor de Paardenbloem.

Op zondag 27 april 2025 is het de Dag van de Paardenbloem.

Op deze dag wordt de paardenbloem uit het verdomhoekje gehaald en op een sokkel gezet, zodat mensen beseffen hoe belangrijk paardenbloemen zijn voor de biodiversiteit. Tegelijkertijd wordt dan de Veldgids Paardenbloemen van Karst Meijer en Erik van der Ham gepresenteerd. Een nieuwe determinatieboek waarmee voor het eerst 250 soorten paardenbloemen op naam kunnen worden gebracht.

(*Veldgids paardenbloemen, Karst Meijer en Erik van der Ham, ISBN 9789464710274, € 34,90*).

Al eerder werd in deze Nieuwsbrief aandacht besteedt aan het belang van paardenbloemen, maar waarom verdienen paardenbloemen een ereplaats? Karst Meijer, de paardenbloemenspecialist van Nederland, legt het uit. Paardenbloemen lijken zo gewoon, maar in de nieuwe Veldgids worden wel 200 verschillende soorten beschreven. Volgens Meijer bestaan er zelfs meer dan duizend soorten in Nederland. Meijer: 'Elk gebied heeft zijn eigen paardenbloemenflora. Het noorden van Friesland heeft een heel andere paardenbloemenflora dan het zuiden van Friesland. En ook in Zuid-Holland of Limburg komen weer heel andere soorten voor. Het verschilt per regio.'

Essentieel voor biodiversiteit

Paardenbloemen zijn essentieel voor de biodiversiteit. Sommige soorten bloeien al vroeg in het seizoen, als er nog niet zoveel andere inheemse bloeiers zijn, en zijn daarom een welkome soort voor vroege bijen en andere insecten die nectar en stuifmeel nodig hebben. 'Er komen wel meer dan 130 wilde bijen op paardenbloemen af. Ook weidevogels hebben voor hun nageslacht baat bij paardenbloemen. Juist op het moment dat paardenbloemen volop in bloei staan, komen de weidevogelkuikens uit het ei, die voor hun overleving afhankelijk zijn van de insecten die op paardenbloemen afkomen. Als de insecten er niet zijn, dan verhongeren en verzwakken ze, en worden ze een makkelijke prooi voor andere dieren.'

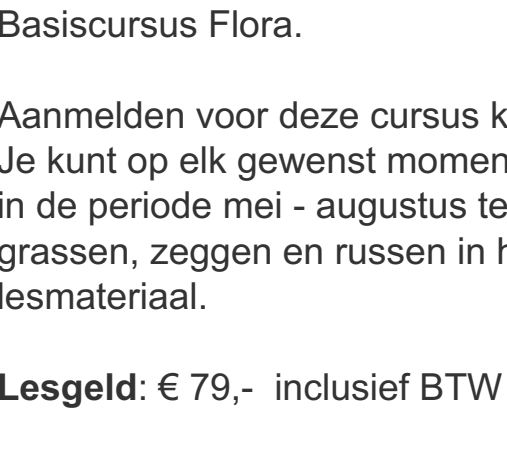
Er is niet één paardenbloem

'Dat er zoveel soorten paardenbloemen zijn, heeft te maken met 'apomixis', voortplanting zonder bevruchting van eicellen en stuifmeel. Paardenbloemen planten zich dus voort door zich te klonen en zijn dus identiek aan de moederplant. Daardoor zijn er grote groepen paardenbloemen die genetisch nauwelijks en morfologisch weinig van elkaar verschillen. Dit zien we ook bij havikskruiden, bramen en vrouwenmantel.'

De vele soorten paardenbloemen zijn ontstaan toen de laatste ijstijd op zijn eind liep. Door de ijstijd zijn de paardenbloemen in het Noorden uitgestorven. Toen het ijs zich terugtrok konden de soorten in het Zuiden zich door de zaadpluimen snel naar het Noorden verplaatsen. Ze kwamen daar terecht in een gebied waar nog geen bestuivers waren. Daardoor zou de aanpassing ontstaan zijn om zich te kunnen voortplanten zonder bestuiving.

Naast klonen trad er ook seksuele voortplanting op. Dat leverde bastaarden op met een nieuwe mix van genetisch materiaal en nieuwe eigenschappen. Deze bastaarden konden overleven in het koude, kale gebied omdat ze niet van bestuivers afhankelijk waren.

'De verschillen tussen de soorten is vergelijkbaar met andere planten. Denk aan de beharing, de kleur van de bladsteel, de zijlobben, de betanding, et cetera. Er zijn allerlei kenmerken die de soort bepalen. We hebben daarom nieuwe determinatiesleutels ontwikkeld om tot een goede herkenning te komen.'

Achteruitgang van paardenbloemen

Er is sprake van een forse achteruitgang van paardenbloemen. 'Toen ik in april van de jaren '70 met mijn ouders Friesland in ging, dan kleurden alle velden geel van paardenbloemen. Nu zie je alleen maar groen. Ik vermoed dat we sindsdien zo'n 80 procent van de diversiteit aan paardenbloemen kwijt zijn geraakt.'

De meeste mensen zien paardenbloemen nog altijd als onkruid en willen ze weg hebben. Dat is waarschijnlijk begonnen in het boerenland, waar men een goede grasopbrengst wilde hebben. Paardenbloemen pasten daar niet in. Van de 60 of 70 soorten die daar voorkwamen, resteren er nu nog 1 of 2. Maar ook wil men geen wortelrozetten van paardenbloemen in de tuin hebben. Dat vindt men storend. Een Nederlands gazon hoort strak en netjes te zijn.

'We hebben tien secties van paardenbloemen in Nederland. Eén sectie daarvan, de moeraspaardenbloemen, staat sterk onder druk en komt alleen voor in een specifiek milieu, waar ook andere bijzondere soorten staan. We zouden deze secties moeten koesteren.'

Stoppen met intensief maaien

Om paardenbloemen te behouden zullen we gedurende het jaar minder intensief moeten maaien. Er zijn paardenbloemen die heel vroeg bloeien, zoals de gestreepte haakpaardenbloem, maar er zijn ook paardenbloemen die pas in mei gaan bloeien, zoals de schraallandpaardenbloemen. Er is dus ook een groot verschil in bloeitijden tussen de soorten en ze leveren dus ook allemaal een unieke bijdrage aan de biodiversiteit. De campagne 'Maai Mei Niet' speelt daarop in.

Als je schraallandpaardenbloemen aantreft, dan geeft dat ook de waarde van het gebied aan. Deze paardenbloemen groeien op heel oud, schraal land. Dat soort gebieden zijn tegenwoordig zeldzaam en daarmee ook waardevol in Nederland.'

Evolutionaire veranderingen

Met name in de stedelijke gebieden gaan de evolutionaire veranderingen snel omdat paardenbloemen daar onderhevig zijn aan allerlei prikkels, zoals wateroverlast, hittestress en dergelijke. Er zijn nu al stedelijke soorten die zich heel goed kunnen handhaven tussen stoeptegels, waar de omstandigheden vaak droog en warm zijn.

Tekst; vrij overgenomen en soms iets aangepast uit Nieuwsbrief april Cruydt-Hoeck

Foto's; iStock en eigen foto's

IVN Natuurscursus: Leer de basis

Natuur is interessant. Hoe meer je er over weet, hoe boeiender het wordt. Er vliegt, loopt, zwemt en groeit echt zó veel om ons heen. Een fascinerende wereld om in te duiken. Maar waar begin je? Dat heeft IVN voor je uitgevogeld. Met de nieuwe '[IVN Natuurscursus: Leer de basis](#)' zet je jouw eerste stappen in het opdoen van essentiële natuurkennis. Van het herkennen van vogels tot het belang van wilde bijen en de komst van de wolf. Door concrete voorbeelden leer je de natuur en haar samenhang beter begrijpen. Maar vergeet jezelf niet! Je verkent in de cursus ook jouw eigen verbinding met de natuur.

Praktische zaken:

- Prijs: Nu tijdelijk €29,95 (inclusief 40% vroegboekkorting op €49,95).
- Tijdsinvestering: 1 tot 2 uur per week (volgen online module + uitvoeren opdrachten)
- Cursusduur: 6 tot 8 weken (afhankelijk van jouw persoonlijke tempo)
- Data: Starten kan vanaf 12 mei 2025. De modules blijven zes maanden beschikbaar.
- Locatie: Online
- Opgave via: [Aanmelden Natuurscursus Leer de basis](#)

Cursus Grassen, Zeggen en Russen Herkennen

Voor wie de basiskennis uit bovenstaande cursus al voldoende beheerst zijn er legio vervolgcursussen. Je vindt ze op de website van de [Soortenacademie](#).

We lichten er één cursus uit waarin je leert **grassen, zeggen** (*Carex*) en andere **cypergrassen, russen** en **veldbiezen** te herkennen en determineren.

Vooral grassen en grasachtigen zijn voor veel mensen lastig te herkennen. Om je hierbij te helpen, heeft FLORON de korte cursus [Grassen, Zeggen en Russen Herkennen](#) ontwikkeld. Zo raak je vertrouwd met deze soorten en leer je ook meteen wat grassen kunnen vertellen over de kwaliteit van de plek waar ze groeien.

De Grassencursus is ook geschikt als extra verdieping voor (eerdere) deelnemers aan onze Basiscurso Flora.

Aanmelden voor deze cursus kan tot 11 mei 2025, dus wacht niet te lang! Je kunt op elk gewenst moment beginnen met deze cursus, maar het is raadzaam om de lessen in de periode mei - augustus te volgen. Dit is de optimale periode voor het herkennen van grassen, zeggen en russen in het veld. Je krijgt na aanmelden onbeperkt toegang tot al het lesmateriaal.

Lesgeld: € 79,- inclusief BTW

Uitgelicht ! Wat was

een mooie dinsdagochtend

Een week na onze ALV liep ik met een dinsdagochtend-wandeling mee. Het was prachtig weer, zonnetje scheen, en ongeveer acht graden Celsius. Wat wil je nog meer? Met Geert, die de route bewaakte, vertrokken we bij het RoNostrand, genoemd naar Roden en Norg. Het doel van de wandeling? Ja, gewoon, gezond, lekker wandelen met ons twaalfen! En wat doe je dan? Kletsen. Je kunt als je nooit mee bent geweest, je er gewoon bijvoegen, trouwens je ziet er niet altijd dezelfde mensen, dus te kletsen is er genoeg. En ja, we smullen van de natuur, die ook op deze wandeling erg afwisselend was: bos, heide, akkers, meertjes, waaronder een 'pingo', en twee hunebedden, waaronder, in de Zuursche Duinen één 'echte' (met de naam D1). Bij de pingo bleven we even staan, want er komen altijd vogels op water af: meerkoeten, wilde eenden, duikenden en enkele aalscholvers. Even later, in het open veld, zo'n prachtige wolk spreuen, waar zich na korte tijd vlekkeloos een tweede wolkje prachtig invogde! Grappig dat kort geleden in het nieuws kwam dat als jonge kinderen in de natuur wroeten, dit veel allergie en astma kan voorkomen. Zou dat ook voor ons gelden...?

Tekst en foto: Kees Rosier

Uitgelicht ! Wat komt

Naar het Wad en naar Spitsbergen.

Zondag 18 mei organiseren we de **gezinsexcursie 'Wat een wad!'** Achter de dijk, bij het Wad kun je genieten van de natuur. De wind waait door je haren en met een verrekijker kan je de Waddenzee afstruinen op zoek naar vogels. Ook de kwelders zijn een kijkje waard. Onze gidsen zullen je van alles vertellen over de planten en dieren die hier leven en we gaan kijken of we krabbetjes kunnen vangen.

En woensdagavond 21 mei vertelt Maarten Loonen over de gevolgen van **klimaatverandering op Spitsbergen** voor **gletsjers, ganzen en ijsberen**. Maarten Loonen is universiteit hoofddocent arctische studies bij de Rijksuniversiteit Groningen. Al meer dan dertig jaar doet hij twee maanden per jaar onderzoek in het Noordpoolgebied en ziet hij er de gevolgen van de klimaatverandering. De aarde en het zeewater warmen daar sneller op dan elders op de wereld. Loonen ziet hoe dieren en planten reageren op het verdwijnen van sneeuw en ijs.

Nog veel meer activiteiten vindt u in onderstaand overzicht voor de komende tijd.

Activiteitenoverzicht

Als laatste ook in deze Nieuwsbrief kort aandacht voor onze activiteiten in de komende periode. Weeklijks zijn er wandelingen op dinsdag- en woensdagochtend van 9.30 - ca. 11.30 uur.

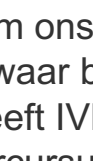
27 april	Weidevogels spotten - Surhuizermieden	14.00 uur
10 mei	Vogelexcursie Lauwersmeer (aanmelden bij Vogelbesch.)	10.00 uur
10 mei	Lezing over vleermuizen op Nienoord met excursie na	19.30 uur
18 mei	Wat een Wad, Dijk Ulrum/Hornhuizen	14.00 uur
21 mei	Lezing door Maarten Loonen - Ronde Oldekerk	20.00 uur
	Gletsjers, ganzen en ijsberen: Klimaatverandering op Spitsbergen	
29 mei	Dauwtrappen bij Driepolders - Lettelberterbergboezem	05.00 uur
7 juni	Slootjesactiviteit bij vijver aan het Riet - Oostindie / Leek	10.00 uur
9 juni	Avondwandeling omg. Cnossen - Leutingewolde	20.00 uur
15 juni	Slootjesactiviteit voor de jeugd in het NAM-park Grijskerk	14.00 uur
27 september	Jubileumfeest IVN-wk 75 jr. - Bakkeveen	Middag

De meest actuele informatie over onze activiteiten kunt u altijd uitgebreid terugvinden op onze website. Zie hiervoor: [Activiteiten IVN Westerkwartier e.o.](#) en [Nieuws](#)

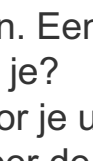

Fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*) op weg naar bloei

Redactie en foto's, tenzij anders vermeld, Herman de Meijer

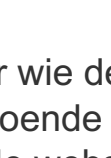

Facebook

Website

Deze e-mail is verzonden aan [{{email}}](#). Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt u [webmaster.westerkwartier@ivn.nl](#) toe aan uw adresboek.

Laposta